

Ett schakt i Brunnsgatan

RAÄ Nyköping 231:1, Väster 1:1
Nyköpings socken och kommun, Södermanland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN AB, RAPPORT 2015:22
ARKEOLOGISK FÖRUNDERSÖKNING, SCHAKTÖVERVAKNING

Ett schakt i Brunnsgatan

RAÄ Nyköping 231:1, Väster 1:1
Nyköpings socken och kommun, Södermanland

Tomas Ekman

ARKEOLOGGRUPPEN I ÖREBRO AB
Drottninggatan 11, 702 10 Örebro
Telefon 019-609 04 10

www.arkeologgruppen.se
arkeologgruppen@arkeologgruppen.se

© 2015 Arkeologgruppen AB

Arkeologgruppen rapport 2015:22

Författare Tomas Ekman

Grafisk form Nina Balknäs @ Högtorps Diverse

Omslagsfoto Första skoptaget nära hörnet Brunnsgatan–
Västra Kvarngatan. Foto av Tomas Ekman.

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriet Dnr R50223371_140001

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	5
Bakgrund och kulturmiljö.....	5
Syfte	5
Metod och genomförande	7
Resultat	9
Referenser	10
Administrativa uppgifter	11

Ett schakt i Brunngatan

Figur 1. Karta över trakten kring Nyköping.

Sammanfattning

Arkeologgruppen har inför planerad nedläggning av fiberkabel utfört en schaktövervakning i Brunnsgratan, Nyköping. Schaktet var cirka 100 meter långt, 0,25 meter brett och cirka 0,4 meter djupt. Schaktet löpte i sin helhet i äldre schakt som var återfyllda med sand och grus. Endast inom en cirka 3 meter lång sträcka sågs inslag från äldre bebyggelse. De utgjordes av ett raseringslager, synligt i botten samt i västra schaktkanten. I lagret fanns inslag av tegelkross, träflis och kol, dock inget äldre fyndmaterial.

Bakgrund och kulturmiljö

Med anledning av planerad nedläggning av fiberkabel för bredband utförde Arkeologgruppen en schaktövervakning i Brunnsgratan, Nyköping. Uppdraget utfördes 13-15 april och ansvarig arkeolog var Tomas Ekman. Länsstyrelsen i Södermanlands län beslutade den 9 april i ärendet. Uppdragsgivare var Ericsson Local Services AB.

Nyköping fick sannolikt sina stadsprivilegier under 1200-talet. Staden hade en viktig roll inom handeln och inom kronans administration. Under medeltiden figurerade staden flera gånger i historiska sammanhang, till exempel "Nyköpings gästabud" år 1317. De stora arkeologiska undersökningarna som under senare år utförts vid Åkroken har gett dendrokronologiska dateringar till sekelskiftet 1100-talet (Pettersson 2014:9), vilket kan anses som en realistisk grundläggningstid för en stadslignande bebyggelse.

Den aktuella delen av Brunnsgratan är belägen inom fornlämningsområdet för RAÄ Nyköping 231:1 som avser att täcka in den medeltida stadens gränser. I en genomgång som gjordes 2007, som en del av ett större planarbete, faller undersökningsområdet inom en del av staden, där de äldsta lagren får en generell datering till hög- och senmedeltid (Hasselmo 2007:13). Den aktuella delen återfinns mellan Västra Storgatan och Västra Kvarngatan och löper längs kvarteret Biografens östra sida. Enligt den genomgång som redovisas i *Medeltidsstaden* är undersökningsområdets närmaste omgivning i princip helt utschaktad, såväl i kvarteret Biografen mot väster som i kvarteret Klädeshandlaren öster om undersökningsområdet (Broberg 1979:41). Dock redovisas där inga undersökningar i själva gatuområdet, vilket gör att lämningar kan finnas kvar där.

Syfte

Syftet med schaktövervakningen var att kontrollera om fornlämning berörs av arbetsföretaget. Avsikten var att i möjligaste mån lägga schaktet i befintligt schakt. Om lämningar av enklare karaktär framkom skulle dessa undersökas, dokumenteras och tas bort. Om mer komplexa lämningar framkom skulle arbetet avbrytas för förnyad prövning av Länsstyrelsen.

Ett schakt i Brunnsgatan

Figur 2. Startpunkt för schaktet. Foto av Tomas Ekman.

Figur 3. Slutpunkt för schaktet. Foto av Tomas Ekman.

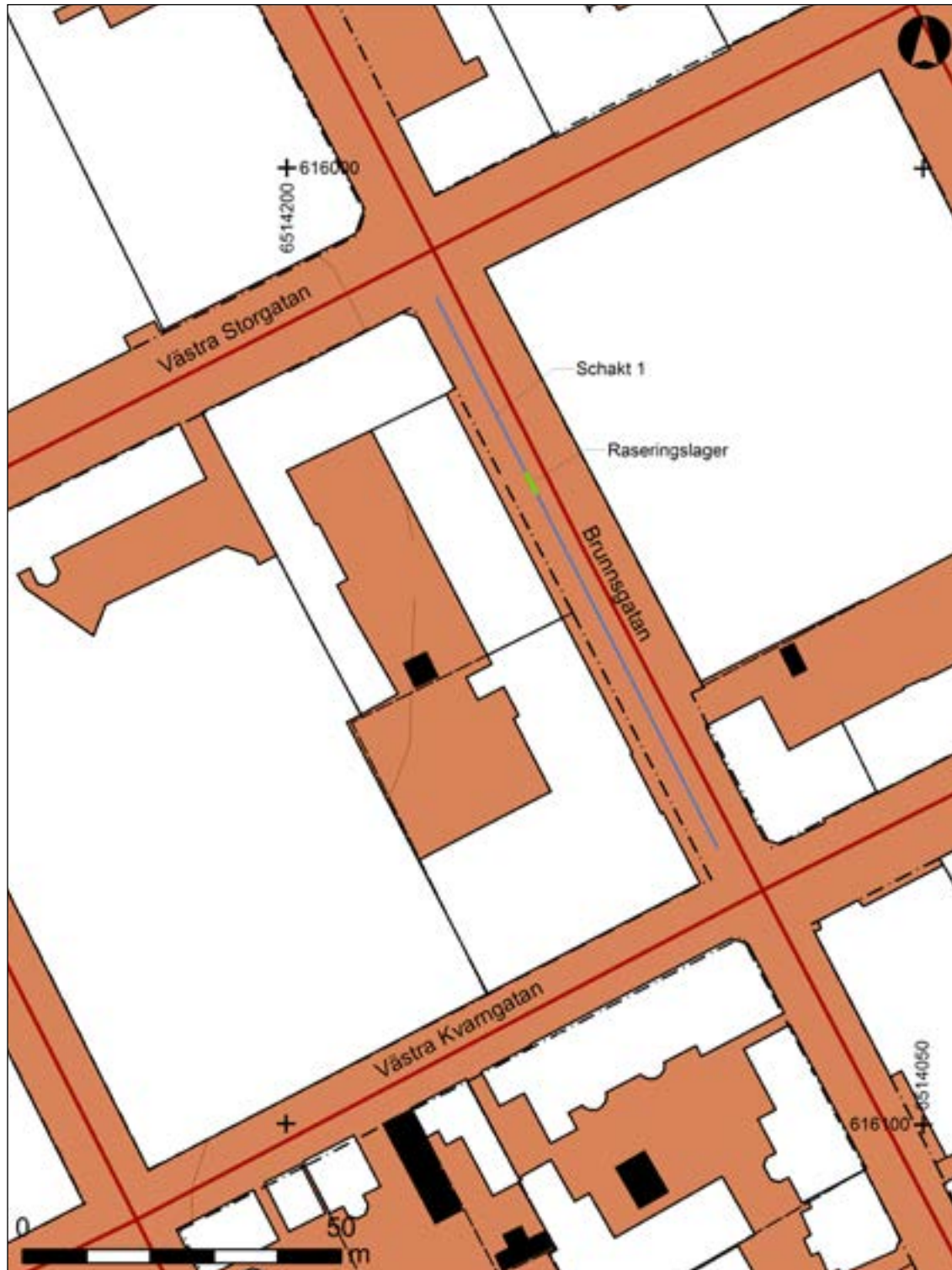

Figur 4. Kantsten av den typ som följde hela schaktet. Foto av Tomas Ekman.

Metod och genomförande

Arbetsområdet följde den yttre trottoarkanten på gatans västra sida. Trottoaren är satt med olika typer av plattor som avlägsnades med handkraft. Därefter togs schakt upp med en 0,25 meter bred skopa och sektioner av plaströr lades ned. Arbetet skedde i kortare etapper som sedan lades igen. Detta gjordes för att arbetena inte skulle blockera entréer till affärer och utfarter från fastigheterna längs gatan. Schaktet grävdes till ett djup av cirka 0,40 meter. Plaströren skarvades sedan med befintliga rör vid korsningarna mot Västra Kvarngatan och Västra Storgatan.

Ett schakt i Brunnsgatan

Figur 5. Schaktplan. Den gröna markeringen avser den rest av raseringslager som beskrivs ovan.

Resultat

Hela schaktet följde ett äldre schakt med fyllning av sand och grus. Det har sannolikt samband med den kantsten som avgränsade trottoaren mot gatan. Kantstenen var av huggen natursten 0,40–0,45 djup, alltså i stort sett samma djup som det nu aktuella schaktet.

Endast inom ett kortare parti, mellan cirka 63 och 66 meter från Västra Kvarngatan, fanns inslag av äldre typ. De återfanns dock enbart i bottennivå och i den västra kanten. Där anades en horisont av kolblandad, mörk sand med inslag av tegelkross och träflis. Inga fynd gjordes. Förekomsten tolkades som en rest av ett raseringslager. Närmast Västra Storgatan innehöll schaktet såväl stora asfaltsbitar som större stenar. Övrig fyllning utgjordes även här av sand.

Referenser

Tryckta källor

Broberg, B. 1979. Nyköping. *Rapport Medeltidsstaden 13*. RAÄ och SHM. Stockholm.

Hasselmo, M. 2007. *Kulturlagren i Åkvarteren*. Länsstyrelsens riktlinjer för hantering av urbana kulturlager med anledning av upprättat planprogram för Kulturkvarteren vid ån, Nyköpings kommun. Länsstyrelsen i Södermanlands län, Rapport Nr 2007:10. Nyköping.

Pettersson, B, 2014: Åkroken & Slottsgatan. Arkeologisk förundersökning. *Sörmlands Museum, Arkeologiska meddelanden 2014:07*. Nyköping.

Administrativa uppgifter

Landskap: Södermanland
Län: Södermanlands län
Kommun: Nyköpings kommun
Socken: Nyköpings socken
Fastighet: Väster 1:1

Arkeologgruppens diarienummer: Ag 2015_22
Länsstyrelsens diarienummer: 431-774-2015
Projektnr: 2015_22
Fornlämningsnr: 231:1

Projektledning:

Tomas Ekman

Personal:

Tomas Ekman

Undersökningstid: 2015-04-13 till 2015-04-15

Exploateringsyta: —

Undersökt yta: 110 löpmetrar

Koordinatsystem: SWEREF 99 TM

Dokumentationshandlingar som förvaras i ATA, RAÄ, Stockholm:

—

Digitalt arkiv:

Digitala data förvaras tillsvidare hos Arkeologgruppen AB.

Fynd:

Inga fynd omhändertogs.

